

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH

ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

JavaScript. Podręcznik tworzenia interaktywnych stron internetowych. Wydanie II

Autor: Dave Thau

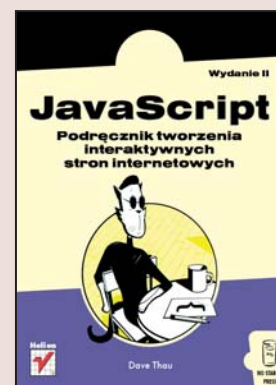
Tłumaczenie: Marcin Karbowski, Tomasz Walczak

ISBN: 978-83-246-1079-2

Tytuł oryginału: [The Book of JavaScript, 2nd Edition:](#)

[A Practical Guide to Interactive Web Pages](#)

Format: B5, stron: około 500

Zaprojektuj tętniące życiem strony internetowe

- Jak umieszczać na stronach WWW elementy interaktywne?
- W jaki sposób weryfikować poprawność danych w formularzach?
- Jak najlepiej wykorzystać technologię AJAX?

JavaScript to język programowania należący do grupy najpopularniejszych narzędzi wykorzystywanych przy tworzeniu witryn internetowych. Ten łatwy w opanowaniu język interpretowany po stronie klienta jest stosowany do wielu zadań; weryfikowanie poprawności danych w formularzach, generowanie efektów graficznych, sprawdzanie modelu przeglądarki użytkownika i tworzenie dynamicznych menu to jego najczęstsze zastosowania. JavaScript jest również bazą dla zyskującej ogromną popularność technologii AJAX, która sprawia, że aplikacje sieciowe coraz bardziej upodobią się do programów „biurowych”

„JavaScript. Podręcznik tworzenia interaktywnych stron internetowych. Wydanie II” to kompleksowy przegląd możliwości języka JavaScript. Czytając tę książkę, poznasz podstawy języka JavaScript, metody wykrywania typu przeglądarki, sterowania ramkami i oknami przeglądarki, sprawdzania danych z formularzy oraz tworzenia map obrazkowych. Dowiesz się, jak korzystać z plików cookie i dynamicznego HTML. W dalszej części książki znajdziesz szczegółowy opis technologii AJAX. Nauczysz się projektować nowe strony w tej technologii i konwertować do niej istniejące dokumenty. Przeczytasz o implementacji mechanizmów AJAX po stronie serwera i przeglądarki, o korzystaniu ze skryptów PHP i usuwaniu błędów ze skryptów.

- Osadzanie kodu JavaScript w dokumencie HTML
- Korzystanie ze zmiennych
- Tworzenie efektów rollover
- Sterowanie oknami przeglądarki
- Obsługa formularzy HTML
- Zapisywanie danych użytkowników w plikach cookie
- Dynamiczny HTML
- Podstawy modelu AJAX
- AJAX po stronie przeglądarki i serwera
- Korzystanie z plików XML
- Debugowanie skryptów JavaScript i Ajax

Przekonaj się, jak JavaScript zmienia oblicze witryn WWW

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 032 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl

Spis treści

PODZIĘKOWANIA	17
WSTĘP	19
PRZEDMOWA DO WYDANIA PIERWSZEGO	21
WPROWADZENIE	23
I	
WITAJCIE W JAVASCRIPT!	29
Czy JavaScript to język dla mnie?	30
Czy ta książka jest dla mnie?	30
Cele książki	30
Jakie są możliwości języka JavaScript?	31
Jakie są alternatywy dla języka JavaScript?	32
Skrypty CGI	32
VBScript	34
Java	35
Flash	35
Ograniczenia języka JavaScript	35
Brak możliwości nawiązania połączenia z serwerem	35
Brak możliwości tworzenia grafiki	36
Efekty zależne od przeglądarki	36
Na początek	36
Umieszczanie skryptu w kodzie strony	37
Obsługa starszych przeglądarek	39
Pierwszy skrypt w języku JavaScript	40
Podsumowanie	41
Zadanie	41

2

WYKORZYSTYWANIE ZMIENNYCH I WBUDOWANYCH FUNKCJI W CELU AUTOMATYCZNEGO AKTUALIZOWANIA STRON INTERNETOWYCH43

Zmienne	45
Składnia zmiennych	45
Nazywanie zmiennych	46
Obliczenia z użyciem zmiennych	47
Wyświetlanie rezultatów	47
Analiza listingu 2.2	49
Ciągi tekstowe	49
Analiza listingu 2.3	50
Więcej informacji na temat funkcji	51
alert()	51
Analiza listingu 2.5	53
prompt()	54
Parametry	55
Wyświetlanie daty na stronie internetowej	56
Wbudowane funkcje dat	56
Wyznaczanie daty i godziny	57
Skrypt wyświetlający datę i godzinę	59
Analiza listingu 2.7	59
W jaki sposób Europejska Agencja Kosmiczna wyświetla datę na swojej stronie?	62
Podsumowanie	62
Zadanie	63

3

UWZGLĘDNIANIE TYPU PRZEGLĄDARKI65

Praktyczny przykład wykrycia typu przeglądarki	66
Metody wykrywania typu przeglądarki	67
Metoda szybka i mało precyzyjna	67
Precyzyjne określanie typu przeglądarki	68
Przekierowanie użytkowników do innych stron	70
Wyrażenia if	70
Wyrażenia logiczne	71
Zagnieżdżanie	73
Wyrażenia if-else	74
Wyrażenia if-else-if	74
Kiedy i gdzie należy umieszczać nawiasy klamrowe	75
OR i AND	76
OR	76
AND	78
Wszystkie techniki razem	79
Dodatkowe informacje na temat wyrażeń logicznych	81
Sposób, w jaki Netscape wyświetla zależną od przeglądarki zawartość swojej strony	82
Podsumowanie	85
Zadanie	85

4

EFEKTY ROLLOVER	87
Przykład efektu rollover	88
Aktywowanie zdarzeń	89
Rodzaje zdarzeń	90
Cudzysłowy w języku JavaScript	92
Klikanie łącza donikąd	93
Inne ciekawe akcje	94
Zamienianie obrazów	95
Praca z wieloma obrazami	96
O co chodzi z tymi kropkami?	97
Obiekt document	98
Właściwości obiektów	99
Wreszcie — efekty rollover!	99
Wstępne wczytywanie obrazów	100
Efekty rollover na stronie „Tin House”	101
Podsumowanie	102
Zadanie	103

5

WYKORZYSTYWANIE OKIEN	105
Przykład wykorzystania nowego okna w celu przekazania dodatkowych informacji	105
Okna jako obiekty	106
Otwieranie okien	107
Zmienianie wyglądu nowych okien	108
Niektóre przeglądarki i komputery otwierają okna w inny sposób	111
Zamykanie okien	111
Właściwe nazewnictwo	112
Przemieszczanie okien nad i pod innymi oknami	113
Właściwości okien	113
Status	113
Właściwość opener	114
Inne metody związane z oknami	117
Zmienianie rozmiarów okien	117
Przemieszczanie okien	117
Podsumowanie	120
Zadanie	121

6

FUNKCJE JAVASCRIPT	123
Funkcje jako skróty	124
Podstawowa struktura funkcji JavaScript	125
Nazywanie funkcji	125
Nawiasy okrągłe i klamrowe	125
Przykład prostej funkcji	126

Elastyczne funkcje	127
Parametry	127
Analiza listingu 6.4	128
Korzystanie z kilku parametrów	130
Pobieranie informacji z funkcji	131
Analiza listingu 6.6	133
Problem roku 2000	133
Analiza listingu 6.8	135
Poprawne definiowanie zmiennych	135
Podsumowanie	138
Zadanie	138

7

PRZESYŁANIE I ODBIERANIE INFORMACJI

ZA POMOCĄ FORMULARZY 141

Przykład zastosowania formularzy	142
Tworzenie formularzy	144
Pola tekstowe	144
Przyciski, pola wyboru oraz przełączniki	145
Listy i rozwijane menu	147
Obszar tekstowy	149
Podsumowanie	150
Formularze i JavaScript	150
Nazywanie elementów formularza	150
Nazywanie przełączników	151
Nazywanie opcji	152
Odczytywanie i definiowanie wartości w formularzach	153
Odczytywanie informacji z pól tekstowych	153
Automatyczne wypełnianie pól formularza	154
Obszary tekstowe	156
Pola wyboru	156
Przełączniki	159
Rozwijane menu i listy	160
Obsługa zdarzeń z użyciem formularzy	161
Skrócona postać skryptu	163
Rozwijane menu jako narzędzia do nawigacji	163
Ostatnie udoskonalenia	165
Sposób, w jaki działają narzędzia nawigacyjne na stronie organizacji Lekarze bez Granic ..	166
Podsumowanie	167
Zadanie	167

8

PRZETWARZANIE INFORMACJI ZA POMOCĄ TABLIC I PĘTLI 169

Praktyczny przykład zastosowania tablic	170
Wbudowane tablice JavaScript	170
Określanie liczby elementów w tablicy	172

Analizowanie elementów tablicy	172
Pętle while	174
Pętle while i tablice	175
Poza granicami tablicy	177
Wykorzystywanie wyrażenia <code>array.length</code> w pętlach	177
Skrót zwiększający zmienną	178
Strzeżcie się nieskończonych pętli	178
Pętle for	179
Zaznaczanie wszystkich pól na stronie	180
Analiza listingu 8.7	180
Tworzenie własnych tablic	182
Analiza listingu 8.8	183
Porady wyświetlane na stronie internetowej tej książki	183
Wyszukiwanie pustych wyrażen	184
Sprawdzanie ostatniego elementu w tablicy	185
Testowanie rozmiarów tablicy	185
Funkcja <code>startScroll()</code>	185
Uproszczona wersja skryptu	187
Zagnieżdżanie pętli	188
Tworzenie tablic w trakcie wykonywania skryptów	189
Tablice asocjacyjne	190
Analiza listingu 8.13	192
Podsumowanie	193
Zadanie	194

9

ZDARZENIA ZALEŻNE OD CZASU 195

Praktyczne przykłady zdarzeń zależnych od czasu	196
Programowanie alarmu z użyciem funkcji <code>setTimeout()</code>	196
Odwoływanie alarmu z użyciem funkcji <code>clearTimeout()</code>	197
Analiza listingu 9.2	198
Powtarzające się zdarzenia zależne od czasu	199
Analiza listingu 9.3	201
Funkcja <code>parseInt()</code> i formularze	202
Przerywanie odliczania przed rozpoczęciem nowego	202
Deklarowanie zmiennych przechowujących dane dotyczące limitu czasu poza funkcjami	203
Opracowywanie zegara z użyciem pętli czasowych	203
Analiza listingu 9.4	204
Jak działa licznik na oficjalnej stronie tej książki	205
Zasada działania skryptu na stronie <code>Space.com</code>	208
Wyznaczanie czasu	210
Globalne zmienne i stałe	211
Podkaz slajdów	212
Analiza listingu 9.7	213

Bezpieczniejsza wersja funkcji <code>rotatelmage()</code>	214
Powody, dla których deklarowanie zmiennej poza funkcją jest niebezpieczne	214
Powody, dla których nie można umieszczać słowa <code>var</code> wewnątrz pętli czasowej	215
Rozwiązanie	215
Dodatkowy problem	216
Rozwiązanie problemu	217
Dlaczego zmienna <code>the_images</code> zadeklarowana jest poza funkcją <code>rotatelmage()</code>	218
Podsumowanie	218
Zadanie	218

10

RAMKI I MAPY OBRAZKOWE219

Praktyczny przykład wykorzystania ramek i map obrazkowych	220
Ramki	221
Podstawowe informacje o ramkach	221
Ramki i JavaScript	222
Zamienianie obrazów w ramkach	224
Zmianianie zawartości dwóch ramek równocześnie	227
Ramki wewnątrz ramek	229
JavaScript i zagnieżdżanie ramek	230
Wyłączanie ramek	231
Przechowywanie informacji w ramkach	232
Analiza listingu 10.8	236
Mapy obrazkowe	237
Podstawowe informacje o mapach obrazkowych	237
Mapy obrazkowe i JavaScript	239
Sposób, w jaki działa skrypt na stronie serwisu Salon	240
Zagnieżdżone ramki na stronie serwisu Salon	241
Mapa obrazkowa na stronie serwisu Salon	241
Funkcja <code>changeMe()</code>	242
Podsumowanie	243
Zadanie	243

11

SPRAWDZANIE POPRAWNOŚCI DANYCH W FORMULARZACH, PRZESYŁANIE KOMUNIKATÓW I WSPÓŁPRACA

Z PROGRAMAMI PO STRONIE SERWERA245

Praktyczny przykład sprawdzania poprawności danych wpisanych w formularzu	246
Sprawdzanie, czy wymagane pola zostały wypełnione	246
Analiza listingu 11.1	249
Obsługa ciągów tekstowych	251
Dzielenie ciągów tekstowych	252
Porównywanie ciągów tekstowych z wyrażeniami regularnymi	260
Skrypt weryfikujący dane w formularzu na stronie Dictionary.com	264
Analiza listingu 11.9	268
Podsumowanie	272
Zadanie	273

12

ZAPISYWANIE DANYCH UŻYTKOWNIKÓW W PLIKACH COOKIE 275

Praktyczny przykład zastosowania plików cookie	276
Czym są pliki cookie?	277
Co można, a czego nie można zrobić za pomocą plików cookie?	278
Praca z plikami cookie	278
Tworzenie plików cookie	279
Odczytywanie zawartości plików cookie	279
Zmienianie wartości cookie	280
Zapisywanie więcej niż jednej informacji	281
Ustalanie daty ważności pliku cookie	283
Kto może odczytać zawartość plików cookie?	285
Cały plik cookie	286
Tworzenie wielu plików cookie	286
Biblioteki do obsługi plików cookie	287
Koszyk z zakupami wykorzystujący pliki cookie	288
Dodawanie towaru do koszyka	289
Sprawdzanie wysokości rachunku	292
Funkcja readTheCookie()	293
Funkcja checkOut()	294
Podsumowanie	295
Zadanie	296

13

DYNAMICZNY HTML 297

Praktyczne przykłady zastosowania języka DHTML	298
Podstawowe informacje na temat CSS	299
Znacznik <div>	299
Pozycjonowanie znaczników div za pomocą CSS	299
Ukrywanie znacznika div	301
Dzielenie elementów div na warstwy	302
JavaScript i DHTML	304
Przemieszczanie elementów div	304
Animowanie elementów strony za pomocą funkcji setTimeout() oraz clearTimeout()	305
Analiza listingu 13.4	306
Zmienianie zawartości elementu div	307
Znacznik span i metoda getElementByTagName()	308
Zaawansowane techniki DOM	311
Standard W3C DOM	312
Tworzenie i dodawanie elementów z użyciem standardu W3C DOM	312
Dodawanie tekstu do elementu	313
Dodawanie elementów w środku strony oraz ich usuwanie	314
Dodatkowe informacje na temat standardu DOM	316
Manipulowanie zawartością strony z użyciem standardu DOM	318

Zaawansowana obsługa zdarzeń	318
Obiekt event	318
Dodawanie uchwytów zdarzeń z użyciem skryptu	323
Rozwijane menu	326
Analiza listingu 13.12	328
Obszar menu	329
Podsumowanie	329
Zadanie	329

14

PODSTAWY MODELU AJAX331

Praktyczny przykład zastosowania modelu Ajax	332
Wprowadzenie do modelu Ajax	333
A jak „asynchroniczność”	335
X jak XML	335
J jak JavaScript	336
Tworzenie i przesyłanie zapytań	336
Tworzenie obiektu request	336
Definiowanie źródła	337
Obsługa otrzymywanych odpowiedzi	337
Skrypt wykonywany po uzyskaniu odpowiedzi na zapytanie	339
Przesyłanie zapytania	340
Pełny skrypt Ajax	340
Pobieranie rezultatów	342
Demonstracja asynchroniczności	342
Analiza listingu 14.2	344
Użyteczność modelu Ajax	346
Przycisk Powrót	346
Adres URL i zakładki	346
Projektowanie stron	346
Kiedy korzystać, a kiedy nie korzystać z modelu Ajax	347
Źle: „Bo można”	347
Źle: „Bo to nowa technologia”	348
Źle: „Zastępowanie sprawdzonych rozwiązań czymś nowym i skomplikowanym”	348
Dobrze: „Kontekstowa prezentacja danych”	348
Dobrze: „Interaktywne formanty”	348
Dobrze: „Oszczędność czasu”	349
Podsumowanie	349
Zadanie	349

15

XML W JĘZYKU JAVASCRIPT I MODELU AJAX351

Praktyczny przykład aplikacji Ajax wykorzystującej język XML	352
Google Suggest	354
XML	355

Zasady rządzące dokumentami XML	356
Nagłówek XML	356
Elementy XML	357
Atrybuty XML	357
Nieprawidłowe znaki XML	358
Dokumenty XML z jednym elementem głównym	358
Ostatnie uwagi dotyczące formatu XML	358
Przetwarzanie kodu XML	359
Analiza listingu 15.3	361
Internet Explorer, responseXML oraz Ajax po stronie klienta	365
Białe znaki w XML	365
Aplikacja wyświetlająca potencjalne tłumaczenia	366
Wyszukiwanie potencjalnych tłumaczeń	368
Wyświetlanie wyników	370
Podsumowanie	371
Zadanie	372

16

AJAX PO STRONIE SERWERA	373
Praktyczne przykłady zastosowania modelu Ajax po stronie serwera	374
Możliwości serwerów sieciowych	376
Języki programowania używane po stronie serwera	377
Podstawy języka PHP	379
Przesyłanie prostych danych wejściowych do kodu PHP za pomocą zapytań GET	380
Przekazywanie danych wejściowych w adresie URL	381
Używanie PHP do odczytu danych wejściowych z zapytań GET	382
Tworzenie aplikacji Google Suggest przy użyciu zapytań GET modelu Ajax	383
Komunikacja z niezależnymi serwerami za pomocą modelu Ajax i języka PHP	384
Kod JavaScript dla samodzielnie przygotowanej aplikacji Google Suggest	385
Używanie PHP do komunikacji z innymi serwerami	389
Ajax i metoda POST	391
Formularz zgodny z modelem Ajax	392
Używanie modelu Ajax do przesyłania zapytań POST	393
Przesyłanie danych XML z przeglądarki na serwer sieciowy	395
Żądania HEAD — pobieranie informacji o plikach znajdujących się na serwerze	396
Dodawanie nagłówków do odpowiedzi	397
Nagłówki i XML	397
Problemy z pamięcią podręczną	398
Obsługa plików w PHP	398
Używanie PHP do tworzenia plików tekstowych i dodawania do nich zawartości	399
Odczyt plików w PHP	400
Kiedy komunikacja zawiedzie	401
Automatyczne aktualizowanie stron internetowych	
w wyniku modyfikacji pliku znajdującego się na serwerze	403
readFileDoFunction()	405
callReadFile()	406

callUpdateIfChanged()	407
stopTimer()	407
Powtórka i chwila oddechu	407
Kod PHP używany po stronie serwera	407
Podsumowanie	408
Zadanie	409

17

LISTA ZADAŃ DO WYKONANIA411

Funkcje współdzielonej listy zadań	412
Pliki z danymi listy zadań	416
userInfo.xml	416
Lista zadań	417
Lista zadań po stronie serwera	418
Lista zadań po stronie klienta. Część 1. — kod HTML	420
Lista zadań po stronie klienta. Część 2. — kod JavaScript	421
Mapa funkcji	421
Logowanie i wylogowywanie się	422
Funkcje związane z logowaniem	424
Funkcje pomocnicze	426
Wyświetlanie dostępnych list	430
Wyświetlanie określonej listy	433
Przetwarzanie zmian wprowadzonych na liście	437
Ograniczenia w zakresie manipulowania dokumentami XML	441
Dodawanie nowego elementu	443
Uwagi podsumowujące	445
Po stronie klienta czy po stronie serwera?	445
Zagadnienia związane z bezpieczeństwem	445
Podsumowanie	447
Zadanie	447

18

DEBUGOWANIE SKRYPTÓW JAVASCRIPT I AJAX449

Dobre praktyki pisania kodu	450
Rozpoczywanie od komentarzy	450
Dodawanie kodu	451
Unikanie standardowych błędów	451
Stosowanie spójnych konwencji nazewnictwa	452
Unikanie słów zarezerwowanych	452
Używanie dwóch znaków równości w testach logicznych	452
Poprawne stosowanie cudzysłowów	453
Wykrywanie błędów	454
Wyświetlanie zmiennych za pomocą instrukcji alert()	454
Wyjście poza ramki ostrzegawcze	455
Używanie wykrywacza błędów dostępnego w przeglądarce	457

Używanie debuggerów języka JavaScript	457
Debugowanie aplikacji Ajax w przeglądarkach Firefox 1.5 i 2.0	461
Inne narzędzia do debugowania	464
Naprawianie błędów	464
Archiwizuj programy	464
Rozwiązywanie błędów po jednym	464
Unikanie „magicznego” kodu	464
Szukanie podobnych błędów	465
Oczyszczanie umysłu	465
Prośba o pomoc	465
Podsumowanie	466
A	
ROZWIĄZANIA ZADAŃ	467
B	
ZASOBY	497
C	
OPISY OBIEKTÓW I FUNKCJI JAVASCRIPT	503
D	
ELEKTRONICZNY TŁUMACZ Z ROZDZIAŁU 15. ORAZ APLIKACJA OBSŁUGUJĄCA LISTĘ ZAPLANOWANYCH CZYNNOŚCI Z ROZDZIAŁU 17.	557
SKOROWIDZ	573

7

Przesyłanie i odbieranie informacji za pomocą formularzy

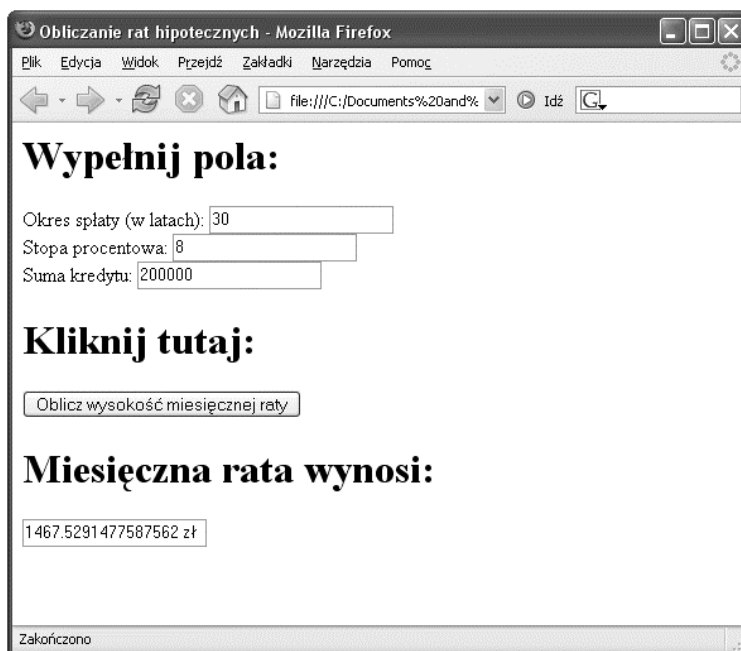
POZNALIŚCIE JUŻ KILKA SPOSOBÓW NA POBIERANIE INFORMACJI OD OSÓB ODWIEDZAJĄCYCH STRONĘ. UMIECIE ZADAWAĆ PYTANIA ZA POMOCĄ FUNKCJI `prompt()` I POTRAFICIE AKTYWOWAĆ ZDARZENIA ZA POMOCĄ UCHWYTÓW `onClick` czy `onmouseover`. W tym rozdziale opanujecie wiele nowych technik umożliwiających pobieranie i wyświetlanie danych z użyciem formularzy HTML i języka JavaScript. Formularze i skrypty pozwalają tworzyć bardzo interaktywne strony, zawierające ankiety i quizy, kalkulatory, gry oraz nowatorskie narzędzia nawigacyjne.

Podczas lektury tego rozdziału dowiecie się, jak:

- tworzyć formularze HTML;
- odczytywać zawartość wypełnionego przez użytkownika formularza za pomocą skryptu;
- pisać skrypty automatycznie wypełniające formularze;
- używać formularzy w charakterze narzędzi nawigacyjnych.

Przykład zastosowania formularzy

Formularze pozwalają na gromadzenie wszelkiego rodzaju informacji — danych demograficznych, takich jak wiek i płeć, odpowiedzi na pytania w quizach i sondażach, a także liczb wykorzystywanych w skomplikowanych obliczeniach. Przykładem ostatniego z wymienionych zastosowań jest przedstawiony na rysunku 7.1 kalkulator, obliczający wysokość miesięcznych rat hipotecznych. Użytkownik wpisuje sumę zaciągniętego kredytu, stopę procentową oraz okres spłaty. Po podaniu wszystkich wymienionych informacji i kliknięciu przycisku *Oblicz wysokość miesięcznej raty* skrypt pobiera dane z formularza, przeprowadza odpowiednie obliczenia i wyświetla rezultat w widocznym poniżej polu tekstowym.

The image shows a screenshot of a Mozilla Firefox browser window. The title bar reads "Obliczanie rat hipotecznych - Mozilla Firefox". The address bar shows a file path: "file:///C:/Documents%20and%20Settings/...". The main content area contains the following text and form elements:

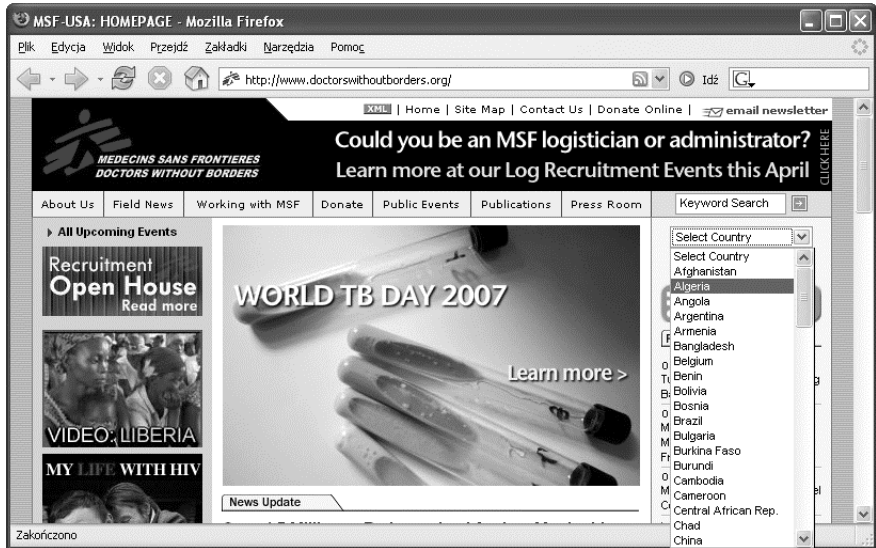
- Wypełnij pola:** (Fill in the fields:)
- Okres spłaty (w latach):
- Stopa procentowa:
- Suma kredytu:
- Kliknij tutaj:** (Click here:)
-
- Miesięczna rata wynosi:** (Monthly payment is:)
-

At the bottom of the browser window, the status bar says "Zakończono" (Finished).

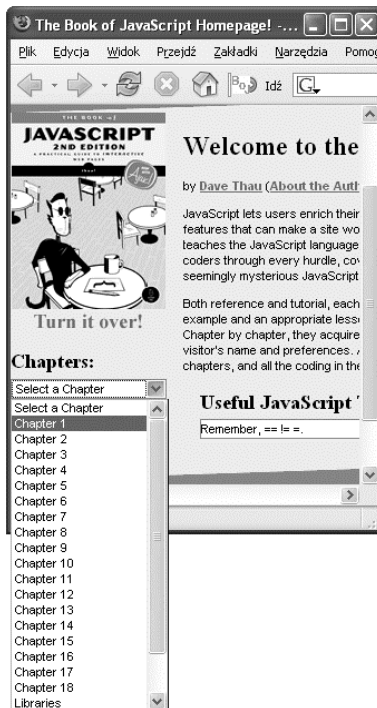
Rysunek 7.1. Formularz obliczający wysokość rat hipotecznych

Formularze można również wykorzystać w charakterze narzędzi nawigacyjnych. Na międzynarodowej stronie organizacji *Lekarze bez granic* (<http://www.doctors-withoutborders.org>) wykorzystano do tego celu rozwijane menu (patrz rysunek 7.2). Po wybraniu z niego nazwy kraju, o którym chcemy uzyskać więcej informacji, skrypt skieruje nas do odpowiedniej strony.

Trzeci przykład znajduje się na stronie oryginalnego wydania tej książki. Umieściłem tam rozwijane menu, które można wykorzystać do nawigacji (patrz rysunek 7.3). Po kliknięciu menu i wybraniu z niego nazwy rozdziału wyświetlona zostanie podstrona zawierająca informacje na temat danej części książki. Całość przedstawiona została na rysunku 7.3.

Rysunek 7.2. Strona domowa organizacji Lekarze bez granic, wykorzystująca rozwijane menu w charakterze narzędzia nawigacyjnego

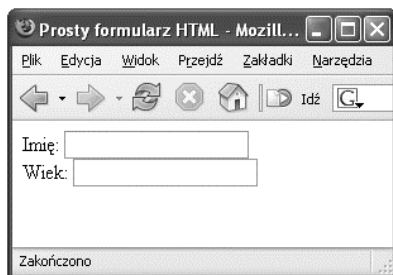

Rysunek 7.3. Element nawigacyjny na oficjalnej stronie tej książki

Wszystkie zaprezentowane elementy działają na takiej samej zasadzie: formularze opracowywane są z użyciem języka HTML, a wprowadzone do nich dane przetwarzane są przez JavaScript. Większość formularzy wykorzystujących skrypty działa na podobnej zasadzie. Naukę zaczniemy od procedury tworzenia formularzy.

Tworzenie formularzy

Na rysunku 7.4 widoczny jest prosty formularz wyświetlony w oknie przeglądarki. Poniżej (listing 7.1) przedstawiony został odpowiadający mu kod HTML.

Rysunek 7.4. Prosty formularz HTML

Listing 7.1. Kod HTML formularza widocznego na rysunku 7.4

```
<html>
<head>
<title>Prosty formularz HTML</title>
</head>
<body>
❶ <form>
❷ Imię: <input type = "text"> <br>
❸ Wiek: <input type = "text"> <br>
❹ </form>
</body>
</html>
```

Pola tekstowe

Jak widzicie na rysunku 7.4, przedstawiony kod (listing 7.1) tworzy w oknie przeglądarki dwa pola tekstowe. Osoba odwiedzająca stronę może kliknąć po kolei każde z nich i wprowadzić swoje imię oraz wiek.

Formularz tworzony jest wyłącznie za pomocą zwykłych znaczników HTML. Jak większość tego typu elementów, muszą one zostać umieszczone między znacznikami `<body>` oraz `</body>`. Początek formularza zaznaczony jest znacznikiem `<form>`, a jego koniec — znacznikiem `</form>` (wiersze ❶ i ❹). Po między tymi znacznikami znajdują się **elementy** formularza (wiersze ❷ i ❸)

przechowujące informacje. Podczas lektury tego rozdziału poznacie wiele różnych elementów formularzy, z których każdy posiada inne właściwości. Elementy zdefiniowane w wierszach ❷ i ❸ to **pole tekstowe**. Pozwalają one użytkownikowi wpisać ciąg znaków. W dalszej części rozdziału dowiecie się, w jaki sposób można pobrać i przetworzyć taki ciąg za pomocą skryptu JavaScript.

Przeglądarka rysuje pole tekstowe po napotkaniu w kodzie HTML znacznika `<input>` (wiersze ❷ i ❸):

```
<input type = "text">
```

Znacznik ten odpowiada polu pozwalającemu na wprowadzenie danych wejściowych. W tym przypadku są to dane typu tekstowego. Pole tekstowe można nieco zmodyfikować — na przykład zwiększyć jego wymiary:

```
<input type = "text" size = "40">
```

Parametr `size` jest mniej więcej równy liczbie znaków, które mogą zmieścić się w polu tekstowym.

Możliwe jest również umieszczenie w polu tekstowym wybranego ciągu znaków. Na przykład aby umieścić w pierwszym polu napis: „Tu wpisz swoje imię”, należy posłużyć się następującym zapisem:

```
<input type = "text" value = "Tu wpisz swoje imię">
```

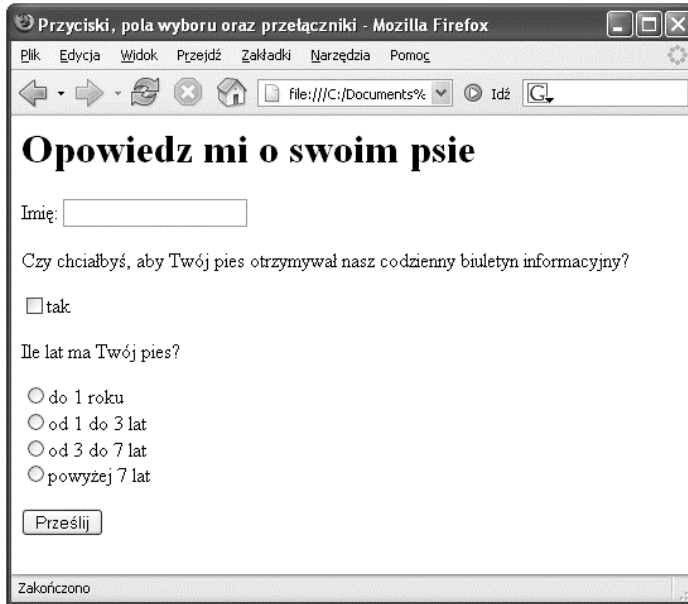
Parametr `value` pozwala zatem określić wstępną zawartość pola tekstowego. Zapamiętajcie jego nazwę — będziemy ją wykorzystywać w dalszej części rozdziału.

Przyciski, pola wyboru oraz przełączniki

Oprócz pól tekstowych w formularzach umieszczać można przyciski, pola wyboru oraz przełączniki. Wszystkie wymienione elementy zaprezentowane zostały na rysunku 7.5. Przypisany im kod znajduje się w listingu 7.2.

Listing 7.2. Pole wyboru, przełączniki i przycisk

```
<html>
<head>
<title>Przyciski, pola wyboru oraz przełączniki</title>
</head>
<body>
<h1>Opowiedz mi o swoim psie</h1>
<form>
<p>Imię: <input type = "text"/></p>
<p>Czy chciałbyś, aby Twój pies otrzymywał nasz codzienny biuletyn
informacyjny? <br/>
```


Rysunek 7.5. Przyciski, pola wyboru oraz przełączniki

```

❶ <p><input type = "checkbox"/>tak</p>
<p> Ile lat ma Twój pies? <br/>
❷ <input type = "radio" name = "age"/>do 1 roku<br/>
❸ <input type = "radio" name = "age"/>od 1 do 3 lat<br/>
❹ <input type = "radio" name = "age"/>od 3 do 7 lat<br/>
❺ <input type = "radio" name = "age"/>powyżej 7 lat<br/>
<p>
❻ <input type = "button" value = "Prześlij"/>

</form>
</body>
</html>

```

Pola wyboru

W wierszu ❶ zaprezentowanego powyżej kodu (listing 7.2) zdefiniowano pojedyncze pole wyboru. Jeśli chcecie, by po wyświetleniu strony było ono domyślnie zaznaczone, musicie wpisać słowo **checked** wewnątrz znacznika omawianego elementu w następujący sposób:

```
<input type = "checkbox" checked>
```

Termin **checked** także będzie często wykorzystywany, w związku z czym warto go zapamiętać.

Przełączniki

Kolejnym elementem formularza jest przełącznik. Przełączniki różnią się od pól wyboru tym, że stosowane są wobec grup wzajemnie wykluczających się opcji. Pies nie może **jednocześnie** mieć „mniej niż 1 rok” i „od 1 do 3 lat” — w związku z tym do zaznaczenia odpowiedzi na to pytanie przełączniki nadają się idealnie. Aby przypisać wybrane przełączniki do jednej grupy, należy nadać im taki sam atrybut `name`. W przedstawionym przykładzie (listing 7.2, wiersze od ❷ do ❸) wszystkie przełączniki mają atrybut `name` o wartości `age`. W rezultacie osoba odwiedzająca stronę będzie mogła zaznaczyć tylko jeden z nich. Na przykład jeśli użytkownik zaznaczy pierwszy przełącznik, a następnie trzeci, zaznaczenie pierwszego z nich zostanie usunięte. Podobnie jak w przypadku pola wyboru, jeden z przełączników również może zostać domyślnie zaznaczony podczas otwierania strony. Efekt ten uzyskać można, wpisując słowo **checked** w jego znaczniku:

```
<input type = "radio" name = "age" checked>
```

Przycisk

Ostatni z elementów przedstawionych w listingu 7.2 to przycisk:

```
<input type = "button">
```

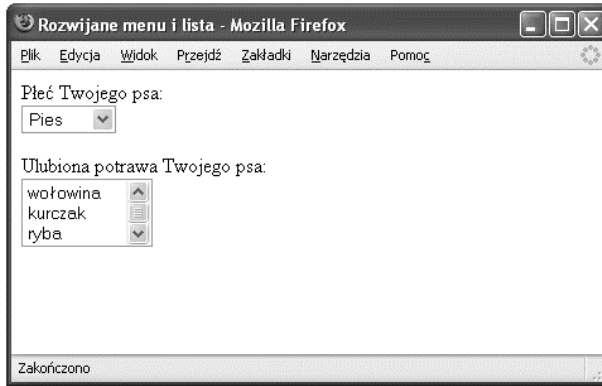
Powyższa instrukcja tworzy prostokątny przycisk. W jego wnętrzu umieścić można wybrany ciąg znaków, wpisując go jako wartość atrybutu `value` (wiersz ❸). Obecnie umieszczony na stronie przycisk nie spełnia żadnej funkcji, ale wkrótce dowiecie się, w jaki sposób da się przypisywać mu określone operacje.

Listy i rozwijane menu

Wszystkie omówione do tej pory elementy pozwalały na wprowadzanie danych wybranych przez użytkownika. Kolejne dwa elementy — lista i rozwijane menu — umożliwiają opracowanie gotowej listy wartości, spośród których osoba odwiedzająca stronę może wybrać te, które jej najbardziej odpowiadają. Oba wspomniane elementy widoczne są na rysunku 7.6. Ich kod zaprezentowany został w listingu 7.3.

Listing 7.3. Rozwijane menu i lista

```
<html>
<head>
<title>Rozwijane menu i lista</title>
</head>
<body>
<form>
Płeć Twojego psa:<br/>
```


Rysunek 7.6. Rozwijane menu i lista

```
<select>
<option>Pies</option>
<option>Suczka</option>
</select>
<p>
Ulubiona potrawa Twojego psa: <br/>
❶ <select size = "3">
❷ <option>wołowina</option>
<option>kurczak</option>
<option>ryba</option>
<option>wieprzowina</option>
<option>kot</option>
<option>sałata</option>
<option>kaktus</option>
❸ </select>

</form>
</body>
</html>
```

Rozwijane menu definiujemy między znacznikami `<select>` (wiersz ❶) i `</select>` (wiersz ❸). Każdy element takiego menu musi zostać poprzedzony znacznikiem `<option>` (wiersz ❷). Nie musicie umieszczać każdej opcji w osobnym wierszu, ale zwiększa to przejrzystość kodu.

Czasami jedna z opcji ma zostać zaznaczona jako domyślna podczas wczytywania strony. Efekt ten można osiągnąć, wpisując słowo **selected** wewnątrz znacznika `<option>`. Aby zdefiniować słowo Suczka jako wartość domyślną rozwijanego menu, możecie posłużyć się następującym zapisem:

```
<option selected>Suczka</option>
```

Podstawową różnicę między listą i rozwijanym menu tworzy parametr `size`, który można umieścić wewnątrz znacznika `<select>` pierwszego z wymienionych elementów (wiersz ❶). Określa on, ile opcji może pojawić się na liście. W przedstawionym przykładzie przypisałem mu wartość 3, w związku z czym po wyświetleniu strony widoczne są trzy pierwsze opcje. Aby zobaczyć kolejne, użytkownik musi posłużyć się paskiem przewijania widocznym po prawej stronie omawianego elementu formularza.

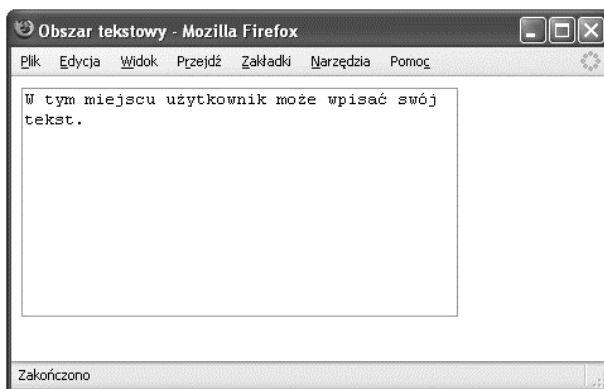
Jeśli chcecie, by osoba odwiedzająca stronę miała możliwość zaznaczenia wielu opcji na liście, umieście w znaczniku `<select>` słowo `multiple`:

```
<select size = "3" multiple>
```

W ten sposób użytkownik w systemie Windows będzie mógł zaznaczać wybrane opcje, klikając je z wciśniętym klawiszem *Ctrl* (w systemie Mac OS ten sam efekt osiągnąć można, klikając opcje z wciśniętym klawiszem *Command*).

Obszar tekstowy

Możecie również zaoferować użytkownikowi możliwość wpisywania większych fragmentów tekstu. Służy do tego element określany jako **obszar tekstowy**. Dzięki niemu osoba korzystająca ze strony może wpisać dowolną ilość tekstu. Przykładowy obszar tekstowy widoczny jest na rysunku 7.7, a odpowiadający mu kod zaprezentowano w listingu 7.4.

Rysunek 7.7. Obszar tekstowy formularza

Listing 7.4. Obszar tekstowy

```
<html>
<head>
<title>Obszar tekstowy</title>
</head>
<body>
<form>
<textarea rows = "10" cols = "40">
```

W tym miejscu użytkownik może wpisać swój tekst.

```
</textarea>
</form>
</body>
</html>
```

Tekst wpisany między znacznikami `<textarea>` i `</textarea>` jest umieszczany wewnątrz obszaru tekstowego podczas wczytywania strony. Rozmiar omawianego elementu można kontrolować poprzez określenie liczby zawartych w nim wierszy i kolumn. Podobnie jak w przypadku pola tekstowego, liczba ta odpowiada z grubsza liczbie znaków możliwych do umieszczenia wewnątrz obszaru tekstowego. Atrybut `rows` definiuje wysokość opisywanego elementu, a atrybut `cols` — jego szerokość.

Podsumowanie

W tym podrozdziale pokazałem większość technik niezbędnych do tworzenia formularzy HTML wykorzystywanych w dalszej części książki. Więcej informacji na temat tych elementów stron WWW znaleźć można w każdym dobrym podręczniku do nauki języka HTML.

Formularze i JavaScript

Po umieszczeniu formularza na stronie możecie napisać skrypt pobierający wpisane w nim dane. Skrypt taki może również umieszczać określone informacje w polach formularza. Zaprezentowany na początku tego rozdziału formularz obliczający wysokość rat hipotecznych odczytywał dane wprowadzone przez użytkownika, obliczał na ich podstawie wysokość raty przypadającej na jeden miesiąc i wyświetlał wynik na stronie.

Nazywanie elementów formularza

Aby przeprowadzić dowolną operację związaną z formularzem HTML, musicie najpierw nadać odpowiednie nazwy jego elementom. Dzięki temu będziecie mogli odwoływać się do nich w ramach skryptu JavaScript. Zaprezentowany poniżej kod (listing 7.5) zawiera przykładowe znaczniki definiujące nazwę formularza (wiersz ❶) oraz nazwy jego elementów (wiersze ❷ i ❸). Znacznikowi `<option>` nie można przypisać nazwy (wiersz ❹). Strona wyświetlana po wczytaniu poniższego kodu do przeglądarki przedstawiona jest na rysunku 7.8.

Listing 7.5. Formularz z nazwami elementów

```
<html>
<head>
<title>Formularz z nazwami</title>
</head>
<body>
```


Rysunek 7.8. Formularz z nazwami elementów tworzony przez kod z listingu 7.5

```
<h1>Formularz z nazwami elementów</h1>
❶ <form name = "my_form">
❷ Imię: <input type = "text" name = "the_age_field"/><br/>
Płeć:
❸ <select name = "the_gender">
❹ <option>Mężczyzna</option>
<option>Kobieta</option>
</select>
</form>
</body>
</html>
```

Nazywając elementy formularza, należy przestrzegać tych samych zasad, które stosowane są wobec zamienianych na stronie obrazów: nie wolno wstawiać spacji, stosować nazw przypisanych już innym elementom strony i wybierać nazw zarezerwowanych dla znaczników HTML. Przykładowo polu tekstowemu nie wolno nadawać nazwy `body` ponieważ `<body>` to jeden ze znaczników języka HTML. Niektóre przeglądarki potrafią sobie co prawda poradzić z tego typu nieścisłościami, ale inne potraktują to jako błąd w skrypcie. Przyciskom, polom wyboru, obszarom tekstowym oraz przełącznikom można nadawać nazwy na takiej samej zasadzie, jak w przypadku pól tekstowych i rozwijanych menu.

Nazywanie przełączników

Nazywaniem przełączników rządzą specjalne reguły. Ponieważ wszystkie tego typu elementy należące do tej samej grupy otrzymują tę samą nazwę, nie możemy się nią posłużyć w celu wskazania jednego z nich. Można je jednak rozróżnić, przypisując wybraną wartość atrybutowi `value` (patrz listing 7.6).

Listing 7.6. Przypisywanie wartości przełącznikom

```
<html>
<head>
<title>Wartości przypisane przełącznikom</title>
```

```

</head>
<body>
<form name = "radio_button_form">
Ile lat ma Twój pies? <br/>
<input type = "radio" name = "age" value = "puppy"/>do 1 roku<br/>
<input type = "radio" name = "age" value = "young"/>od 1 do 3 lat<br/>
<input type = "radio" name = "age" value = "middle_age"/>od 3 do 7
lat<br/>
<input type = "radio" name = "age" value = "older"/>powyżej 7 lat<br>
</form>
</body>
</html>

```

Wszystkie przełączniki w powyższym kodzie posiadają taką samą wartość atrybutu `name`, dzięki czemu wiadomo, że należą one do tej samej grupy. Każdy z nich posiada jednak inną wartość atrybutu `value` — dzięki temu JavaScript potrafi zidentyfikować przełącznik zaznaczony przez użytkownika.

Nazywanie opcji

Tę samą technikę zastosować należy wobec znaczników `<option>` w elementach `<select>` formularza. Nie można im przypisywać nazw, ale możliwe jest nadawanie im wartości. Aby zatem określić, którą z opcji w rozwijanym menu zaznaczyła osoba korzystająca ze strony, musimy przypisać inną wartość każdej z nich. Przykład takiego zabiegu prześledzić można w umieszczonym poniżej kodzie (patrz listing 7.7).

Listing 7.7. Wartości wewnątrz znaczników `<option>`

```

<html>
<head>
<title>Formularz z wartościami przypisanymi poszczególnym opcjom</title>
</head>
<body>
<h1>Formularz z nazwami elementów</h1>
<form name = "my_form">
Wiek: <input type = "text" name = "the_age_field"/><br/>
Płeć:
❶ <select name = "the_gender">
❷ <option value = "male">Mężczyzna</option>
❸ <option value = "female">Kobieta</option>
</select>
</form>
</body>
</html>

```

W wierszu ❶ listingu 7.7 znacznikowi `<select>` przypisana została nazwa. Wartości umieszczonych w menu opcji zdefiniowane są w wierszach ❷ i ❸. Wybraną przez użytkownika opcję określić można będzie na podstawie jej atry-

butu value. Na przykład jeśli osoba korzystająca ze strony wybierze opcję Kobieta, otrzymamy wartość female przypisaną atrybutowi value w tym znaczniku <option>.

Odczytywanie i definiowanie wartości w formularzach

Po nazwaniu formularza i jego poszczególnych elementów odczytanie wybranych wartości wpisanych przez użytkownika jest bardzo proste. Wystarczy określić w skrypcie nazwę formularza oraz elementu, z którego dane mają zostać pobrane.

Odczytywanie informacji z pól tekstowych

Aby odczytać informacje zapisane w polu tekstowym o nazwie the_age_field (wiersz ❷) wykorzystanym w skrypcie z listingu 7.5, należy zastosować następujący zapis:

```
window.document.my_form.the_age_field.value
```

Powyższa instrukcja nakazuje skryptowi przeszukać obiekt window, znaleźć w nim obiekt document, a następnie umieszczony w nim formularz o nazwie my_form. W formularzu tym wyszukiwany jest element the_age_field, którego wartość zwracana jest jako wynik całego polecenia. Kod umieszczony w listingu 7.8 demonstruje, w jaki sposób można opracować prosty kalkulator przy wykorzystaniu formularza do wprowadzania danych wejściowych.

Listing 7.8. Bardzo prosty kalkulator

```
<html>
<head>
<title>Bardzo prosty kalkulator</title>
<script type = "text/javascript">
<!-- ukrywamy kod przed starszymi przeglądarkami
function multiplyTheFields()
{
❶ var number_one = window.document.the_form.field_one.value;
❷ var number_two = window.document.the_form.field_two.value;
❸ var product = number_one * number_two;
❹ alert(number_one + " razy " + number_two + " równa się " + product);
}
// od tego miejsca kod będzie z powrotem widoczny -->
</script>
</head>
<body>
❺ <form name = "the_form">
```

```

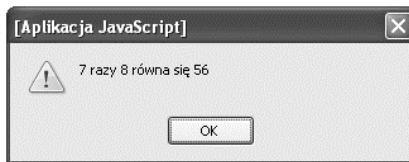
❸ Liczba 1: <input type = "text" name = "field_one"/> <br/>
❹ Liczba 2: <input type = "text" name = "field_two"/> <br/>
❺ <a href = "#" onClick = "multiplyTheFields(); return false;">Pomnóż
liczby</a>
</form>
</body>
</html>

```

W przedstawionym przykładzie wykorzystano dwa pola tekstowe oraz łącze. Po wpisaniu liczb w polach i kliknięciu łącza (patrz rysunek 7.9) wyświetlona zostaje ramka ostrzegawcza zawierająca wynik przeprowadzonych obliczeń (patrz rysunek 7.10). Kliknięcie łącza zdefiniowanego w wierszu ❸ powoduje, że wywoływana jest funkcja `multiplyTheFields()`.

Rysunek 7.9. Mnożenie dwóch liczb

Rysunek 7.10. Wyświetlanie wyniku obliczeń

Obliczenia wykonywane są przez funkcję `multiplyTheFields()`. W wierszu ❶ wartość w polu tekstowym `field_one` (wiersz ❸) formularza `my_form` (stanowiącego element obiektu `document` bieżącego okna) zapisywana jest jako zmienna `number_one`. W wierszu ❷ wykonywana jest taka sama operacja dla pola tekstowego `field_two` (wiersz ❹) — jego zawartość zapisywana jest w zmiennej `number_two`. Po odczytaniu obu liczb są one mnożone (wiersz ❺), a wynik wyświetla się w ramce ostrzegawczej (wiersz ❻).

Automatyczne wypełnianie pól formularza

Zaprezentowany na rysunku 7.9 kalkulator różni się od formularza obliczającego wysokość rat hipotecznych (rysunek 7.1) tym, że wyświetla wynik w ramce ostrzegawczej, podczas gdy wspomniany formularz podawał rezultat w polu tekstowym. Aby umieścić wybraną wartość w polu tekstowym za pomocą skryptu JavaScript, należy zapisać ją jako atrybut `value` danego pola.

Moglibyśmy zatem wzbogacić kalkulator zaprezentowany w listingu 7.8 o trzecie pole tekstowe (nazwiemy je `the_answer`) i umieścić w nim iloczyn podanych przez użytkownika liczb. W tym celu zastosować można następującą instrukcję:

```
window.document.the_form.the_answer.value = product;
```

Przypisuje ona wartość `product` atrybutowi `value` pola tekstowego `the_answer` (pole to stanowi część formularza `the_form`). Nową wersję kalkulatora obejrzeć można na rysunku 7.11. Jego kod umieszczony został poniżej (listing 7.9).

Rysunek 7.11. Umieszczanie wyniku obliczeń w polu tekstowym

Listing 7.9. Kod strony widocznej na rysunku 7.11

```
<html>
<head>
<title>Bardzo prosty kalkulator</title>
<script type = "text/javascript">
<!-- ukrywamy kod przed starszymi przeglądarkami
function multiplyTheFields()
{
    var number_one = window.document.the_form.field_one.value;
    var number_two = window.document.the_form.field_two.value;
    var product = number_one * number_two;
    ❶ window.document.the_form.the_answer.value = product;
}
// od tego miejsca kod będzie z powrotem widoczny -->
</script>
</head>
<body>
<form name = "the_form">
Liczba 1: <input type = "text" name = "field_one"/> <br/>
Liczba 2: <input type = "text" name = "field_two"/> <br/>
❷ Iloczyn: <input type = "text" name = "the_answer"/> <br/>
<a href = "#" onClick = "multiplyTheFields(); return false;">Pomnóż
liczby</a>
</form>
</body>
</html>
```

Ulepszona wersja kalkulatora (listing 7.9) posiada dodatkowe pole `the_answer` (wiersz ❷), w którym wyświetlany jest wynik obliczeń (wiersz ❶).

Na podstawie powyższego kodu można również wywnioskować, na jakiej zasadzie działa formularz obliczający wysokość rat hipotecznych. Nie będę zagłębiał się w szczegóły — jeśli chcecie przeanalizować przekształcenia matematyczne zastosowane we wspomnianym skrypcie, możecie go pobrać pod adresem <ftp://ftp.helion.pl/przyklady/jscpod.zip>. Nie przejmujcie się, jeśli będziecie mieli problemy z jego zrozumieniem — po przeczytaniu kolejnego rozdziału wszystko powinno wydać się Wam znacznie prostsze.

Obszary tekstowe

Obszary tekstowe (elementy pozwalające na wprowadzanie dłuższych ciągów tekstowych) obsługiwane są na takiej samej zasadzie, jak pola tekstowe. Na przykład aby wprowadzić określony ciąg znaków do obszaru tekstowego o nazwie `my_text_area` umieszczonego w formularzu `my_form`, wykorzystać można następującą instrukcję:

```
.....  
window.document.my_form.my_text_area.value =  
    "Oto historia pewnej uroczej kobiety...";  
.....
```

Tekst wpisany w omawianym elemencie przez użytkownika odczytać można za pomocą poniższego polecenia:

```
.....  
var the_visitor_input = window.document.my_form.my_text_area.value;  
.....
```

Pola wyboru

Pola wyboru obsługiwane są inaczej niż pola tekstowe i obszary tekstowe. Te drugie wyróżniane są na podstawie atrybutu `value`, natomiast te pierwsze — za pomocą atrybutu `checked` (warto w tym miejscu przypomnieć sobie informacje na temat wartości logicznych przedstawione w rozdziale 3).

Kiedy użytkownik kliknie pole wyboru, umieszczając w nim znak \times lub inny rodzaj zaznaczenia, atrybut `checked` przybiera wartość `true`. Jeśli pole nie jest zaznaczone, jego atrybut `checked` ma wartość `false` (pamiętajcie — `true` i `false` to wartości logiczne, w związku z czym nie należy ich umieszczać w cudzysłowach). Wykorzystanie atrybutu `checked` zademonstrowane jest na rysunku 7.12. Odpowiedni kod znajduje się w listingu 7.10.

Listing 7.10. Quiz

```
.....  
<html>  
<head>  
<title>Krótki quiz</title>  
<script type = "text/javascript">  
<!-- ukrywamy kod przed starszymi przeglądarkami  
function scoreQuiz()  
.....
```


Rysunek 7.12. Krótki quiz JavaScript

```

{
❶ var correct = 0;
❷ if (window.document.the_form.question1.checked == true) {
❸   correct = correct + 1;
}
❹ if (window.document.the_form.question2.checked == true) {
  correct = correct + 1;
}
❺ if (window.document.the_form.question3.checked == false) {
  correct = correct + 1;
}
❻ alert("Udzieliłeś " + correct + " poprawnych odpowiedzi");
}
// od tego miejsca kod będzie z powrotem widoczny -->
</script>
</head>
<body>
<h1>Krótki quiz</h1>
Zaznacz prawdziwe stwierdzenia:
<form name = "the form">
<input type = "checkbox" name = "question1"/> Mężczyźni to pozbawione
piór zwierzęta dwunożne<br/>
<input type = "checkbox" name = "question2"/> Kangury to pozbawione piór
zwierzęta dwunożne<br/>
<input type = "checkbox" name = "question3"/> Mężczyźni to kangury<br/>
<input type = "button" value = "Sprawdź wynik" onClick = "scoreQuiz();"/>
</form>
</body>
</html>

```

Kiedy użytkownik kliknie przycisk *Sprawdź wynik* umieszczony u dołu strony, wywołana zostaje funkcja `scoreQuiz()`. W wierszu ❶ kodu z listingu 7.10 tworzona jest zmienna o nazwie `correct`, której przypisywana jest wartość 0. W zmiennej tej zapisywana jest liczba poprawnych odpowiedzi udzielonych przez użytkownika. Instrukcja w wierszach ❷ i ❸ przyznaje osobie wypełniającej quiz jeden

punkt, jeśli zaznaczyła ona pierwsze z pól. W wierszu ❷ wartość atrybutu checked wspomnianego pola jest pobierana i porównywana z wartością true. Jeśli użytkownik zaznaczył to pole, wspomniany atrybut będzie równy true, a zatem warunek zostanie spełniony. W rezultacie wykonane zostanie polecenie zawarte w wierszu ❸ — zwiększenie zmiennej correct o 1. Instrukcja w wierszu ❹ wykonuje takie same czynności w odniesieniu do drugiego pytania w quizie.

Wyrażenie if w wierszu ❺ różni się nieco od pozostałych dwóch. Powoduje ono zwiększenie zmiennej correct o 1, jeśli atrybut checked trzeciego pola wyboru ma wartość false (a więc wtedy, gdy osoba biorąca udział w quizie pozostawi to pole niezaznaczone).

Na koniec skrypt wyświetla wynik quizu (wiersz ❻).

Aby po kliknięciu przez użytkownika przycisku *Sprawdź wynik* wyświetlić poprawne odpowiedzi na pytania zamieszczone w quizie, można wykorzystać funkcję scoreQuiz(). Za jej pomocą należałoby określić stan każdego z pól wyboru, ustawiając ich atrybuty checked na wartość true lub false. W zamieszczonej poniżej wersji kodu (listing 7.11) quiz został wzbogacony o mechanizm wyświetlający właściwe odpowiedzi.

Listing 7.11. Funkcja scoreQuiz() z listingu 7.10 zmodyfikowana tak, aby wyświetlała poprawne odpowiedzi

```
function scoreQuiz()
{
    var correct = 0;
    ❶ if (window.document.the_form.question1.checked == true) {
        correct = correct + 1;
    } else {
    ❷ window.document.the_form.question1.checked = true;
    }
    if (window.document.the_form.question2.checked == true)
    {
        correct = correct + 1;
    } else {
        window.document.the_form.question2.checked = true;
    }
    if (window.document.the_form.question3.checked == false) {
        correct = correct + 1;
    } else {
        window.document.the_form.question3.checked = false;
    }
    alert("Udzieliłeś " + correct + " poprawnych odpowiedzi! Poprawne
    odpowiedzi zostały wyświetlone na ekranie.");
}
```

Do każdego wyrażenia if z listingu 7.11 dodana została instrukcja else, wstawiająca w polu poprawną odpowiedź w przypadku, gdy użytkownik popełni błąd. Polecenie w wierszu ❶ przetłumaczyć można jako: „Jeśli użytkownik zaznaczy pierwsze pole, odpowiedź na pytanie można uznać za prawidłową, w związku

z czym wartość zmiennej `correct` należy zwiększyć o 1. W przeciwnym przypadku pierwsze pole wyboru ma zostać zaznaczone w celu zasygnalizowania poprawnej odpowiedzi”. Jeśli więc użytkownik odpowie niepoprawnie, pierwsze pole zostanie zaznaczone poprzez przypisanie jego atrybutowi `checked` wartości `true` (wiersz 2).

Przełączniki

Kod odczytujący i zmieniający zaznaczenie przełączników jest nieco bardziej skomplikowany niż w przypadku pól tekstowych i pól wyboru. Wszystkie przełączniki w danej grupie mają taką samą nazwę, a więc wskazanie jednego z nich na jej podstawie staje się niemożliwe.

Aby ułatwić rozwiązanie tego problemu, JavaScript umieszcza wszystkie przełączniki o tej samej nazwie na jednej liście. Każdemu z nich przypisywany jest numer — pierwszy przełącznik ma numer 0, drugi 1, trzeci 2 itd. (większość języków programowania rozpoczyna liczenie od 0 — musicie się do tego po prostu przyzwyczaić).

Odwołanie do przełącznika tworzymy przy użyciu zapisu `nazwa_przełącznika[numer_elementu]`. Przykładowo, jeśli na stronie umieścicie cztery przełączniki o nazwie `age`, pierwszy z nich będzie określany jako `age[0]`, drugi jako `age[1]`, trzeci jako `age[2]`, a czwarty — jako `age[3]`.

Zaznaczenie danego przełącznika można sprawdzić za pomocą jego atrybutu `checked`, podobnie jak w przypadku pól wyboru. Załóżmy, że mamy cztery przełączniki o nazwie `age` umieszczone w formularzu `radio_button_form` (patrz listing 7.6). Aby sprawdzić, czy użytkownik zaznaczył pierwszy z nich, należy zastosować następującą instrukcję:

```
if (window.document.radio_button_form.age[0].checked == true)
{
    alert("Pierwszy przełącznik został zaznaczony!");
}
```

Metoda ta jest podobna do stosowanej wobec pól wyboru. Jedyna różnica polega na konieczności stosowania numeracji — pierwszy przełącznik w grupie `age` określany jest jako `age[0]`, podczas gdy w przypadku pól zaznaczenia wystarczyłoby podać odpowiednią nazwę.

Jeśli wie się już, w jaki sposób sprawdzić zaznaczenie przełączników, w łatwy sposób można opracować skrypt pozwalający na ich zaznaczenie. Zaznaczenie pola wyboru umożliwia poniższa instrukcja:

```
window.document.form_name.checkbox_name.checked = true;
```

W przypadku przełączników należy dodatkowo wskazać numer tego spośród nich, który ma zostać zaznaczony. Innymi słowy, aby zaznaczyć pierwszy przełącznik w grupie `age`, piszemy:

```
window.document.form_name.age[0].checked = true;
```

Rozwijane menu i listy

JavaScript daje możliwość odczytywania zawartości rozwijanych menu i list, jak również umieszczania w nich wybranych wartości na podobnej zasadzie, jak w przypadku przełączników. Istnieją jednak dwie podstawowe różnice. Po pierwsze funkcję stosowanego podczas obsługi przełączników atrybutu `checked` spełnia tutaj atrybut `selected`. Po drugie lista zawierająca opcje wchodzące w skład rozwijanego menu lub listy różni się od stosowanej w przypadku grupy przełączników. Z poprzedniego podrozdziału pamiętacie zapewne, że przeglądarka tworzy listę przełączników i nadaje jej nazwę zdefiniowaną w ich atrybucie `name`. W przedstawionym w listingu 7.2 przykładzie przypisałem temu atrybutowi wartość `age`, w związku z czym lista przełączników również nazwana została w ten sposób. Pierwszy element na liście nosił nazwę `age[0]`.

Rozwijane menu i listy posiadają natomiast atrybut `options` — listę wszystkich dostępnych opcji wraz z informacją, które spośród nich zostały zaznaczone. W przedstawionym poniżej (listing 7.12) kodzie pierwszym elementem (numer 0) zdefiniowanego menu jest opcja o nazwie `male`, a drugim — opcja o nazwie `female` (numer 1).

Listing 7.12. Proste rozwijane menu

```
<form name = "my_form">
<select name = "the_gender">
<option value = "male">Mężczyzna</option>
<option value = "female">Kobieta</option>
</select>
</form>
```

Poniższa instrukcja wyświetla komunikat, kiedy użytkownik zaznaczy pierwszą opcję na liście (element o nazwie `male`):

```
if (window.document.my_form.the_gender.options[0].selected == true)
{
    alert("To chłopiec!");
}
```

Możliwe jest również automatyczne zaznaczenie jednej z opcji:

```
window.document.my_form.the_gender.options[1].selected = true;
```

Wykonanie powyższego wiersza kodu spowoduje zaznaczenie opcji `Kobieta` w rozwijanym menu.

Jeśli lista opcji w menu jest bardzo długa, a Wy chcecie jedynie zorientować się, które spośród nich zostały wybrane przez użytkownika, możecie wykorzystać atrybut `value`, przechowujący wartość każdego z zaznaczonych elementów.

W przypadku przedstawionego powyżej (listing 7.12) rozwijanego menu uzyskanie informacji na temat opcji zaznaczonej przez osobę korzystającą ze strony wymaga zapisania w kodzie poniższej instrukcji:

```
var chosen_gender = window.document.my_form.the_gender.value;
```

Gdybyście zamiast wartości danej opcji chcieli uzyskać jej numer, musieliście wykorzystać następujący zapis:

```
var chosen_gender_index =  
window.document.my_form.the_gender.selectedIndex;
```

Jeśli użytkownik zaznaczył pierwszą z dostępnych opcji, atrybut `selectedIndex` będzie miał wartość 0.

W podrozdziale poświęconym wykorzystywaniu rozwijanych menu jako narzędzi nawigacyjnych nauczycie się zapisywać powyższe operacje w jeszcze krótszej formie. Wcześniej jednak musicie zdobyć pewne dodatkowe informacje na temat formularzy.

Obsługa zdarzeń z użyciem formularzy

Do tej pory działanie wszystkich funkcji opisywanych w niniejszym rozdziale było aktywowane przez kliknięcie łącza lub przycisku.

Każdy element posiada odrębną listę powiązanych z nim zdarzeń. Przycisk może wywoływać funkcję za pomocą uchwytu zdarzenia `onClick` w momencie, gdy zostanie naciśnięty przez użytkownika (patrz listing 7.10). Nie wszystkie elementy formularzy można jednak powiązać z tym zdarzeniem. W tabeli 7.1 przedstawione zostały niektóre zdarzenia obsługiwane przez elementy formularzy. Ich pełną listę znaleźć można w dodatku C.

Pola tekstowe, obszary tekstowe, listy oraz rozwijane menu mogą aktywować zdarzenie wyłącznie wtedy, gdy użytkownik wprowadzi w nich jakieś zmiany. Jeśli osoba wypełniająca formularz rozwinie menu i kliknie w nim już zaznaczoną opcję, zdarzenie `onChange` nie zostanie aktywowane. Analogicznie umieszczenie znaku wprowadzania tekstu wewnątrz pola tekstowego, a następnie kliknięcie w dowolnym innym punkcie strony (bez modyfikowania zawartości pola) również nie zostanie potraktowane jako zdarzenie `onChange`.

Warto również zwrócić uwagę na zdarzenie `onSubmit` obsługiwane przez formularze. Informacje zawarte w formularzu są przesyłane poprzez naciśnięcie klawisza *Enter* w momencie, gdy kursor wstawiania tekstu umieszczony jest w polu tekstowym, lub kliknięcie przycisku potwierdzającego wprowadzone dane. W kodzie z listingu 7.13 zdarzenie `onSubmit` zostało wykorzystane do opracowania bardzo prostej przeglądarki internetowej.

Tabela 7.1. Elementy formularzy i obsługiwane przez nie zdarzenia

Element formularza	Zdarzenie	Dane zdarzenie jest aktywowane przez:
Przycisk	onClick	kliknięcie
Pole wyboru	onClick	kliknięcie
Przełącznik	onClick	kliknięcie
Pole tekstowe	onChange	zmianę zawartości pola tekstowego, a następnie kliknięcie w dowolnym innym obszarze strony
Obszar tekstowy	onChange	zmianę zawartości obszaru tekstowego, a następnie kliknięcie w dowolnym innym obszarze strony
Lista lub rozwijane menu	onChange	zmianę zaznaczenia w rozwijanym menu lub liście
Formularz	onSubmit	naciśnięcie klawisza <i>Enter</i> w momencie, gdy kursor wstawiania tekstu umieszczony jest w polu tekstowym lub kliknięcie przycisku potwierdzającego wprowadzone dane

Listing 7.13. Uchwyt zdarzenia `onSubmit` wewnątrz formularza

```
<html>
<head>
<title>Prosta przeglądarka</title>
</head>
<body>
Wpisz adres URL i kliknij przycisk Wyświetl stronę lub naciśnij klawisz
Enter.
❶ <form name = "the_form" onSubmit = "window.location =
    window.document.the_form.the_url.value; return false;">
<input type = "text" name = "the_url" value = "http://" />
❷ <input type = "submit" value = "Wyświetl stronę" />
</form>
</body>
</html>
```

Operacje wykonywane w reakcji na zdarzenie `onSubmit` zdefiniowane zostały w znaczniku `<form>` (wiersz ❶). W tym przypadku instrukcja brzmi „Kiedy użytkownik potwierdzi wprowadzone dane, otwórz stronę znajdującą się pod adresem zapisanym w zmiennej `the_url`”. Wybrana strona jest zatem otwierana po kliknięciu przycisku *Wyświetl stronę* lub naciśnięciu klawisza *Enter* (wiersz ❷). Wyrażenie `return false` umieszczone w wierszu ❶ zapobiega przejściu przez przeglądarkę kontroli nad działaniem okna po przesłaniu formularza. Gdyby nie ono, polecenia JavaScript w ogóle nie zostałyby wykonane.

Skrócona postać skryptu

Znacznik `<form>` w wierszu ❶ listingu 7.13 jest dość długi. Aby go skrócić, można zamienić fragment kodu identyfikujący formularz `window.document.the_form` na słowo `this`. Pozwala ono tworzyć odwołania do elementu, w którym jest umieszczone. Przykładowo w wierszu ❶ zaprezentowanego powyżej kodu instrukcja pobierająca wartość zapisaną w zmiennej `the_url` umieszczona jest w znaczniku `<form>`. Oznacza, to że możecie zastąpić fragment identyfikujący ten znacznik wyrazem `this`. Innymi słowy, omawiane polecenie można zapisać w tak:

```
<form name = "the_form" onSubmit = "window.location =
this.the_url.value;">
```

Elementy identyfikujące formularz (`window.document.the_form`) zastąpiłem słowem `this`, ponieważ opisywany fragment kodu znajduje się wewnątrz znacznika `<form>`. Czasami trudno zidentyfikować obiekt, do którego odnosi się wyraz `this`, ale zwykle jest nim znacznik, w którym słowo to zostało wpisane.

Oto kolejny przykład. Załóżmy, że napisaliście funkcję o nazwie `checkEmail()`. Sprawdza ona poprawność wpisanego adresu poczty elektronicznej (zasadę jej działania omówię w rozdziale 11.). Formularz i pole tekstowe służące do wpisywania adresu generowane są przez następujący kod:

```
<form name = "the_form">
<input type = "text" name = "email" onChange =
"checkEmail(window.document.the_form.email.value);" />
</form>
```

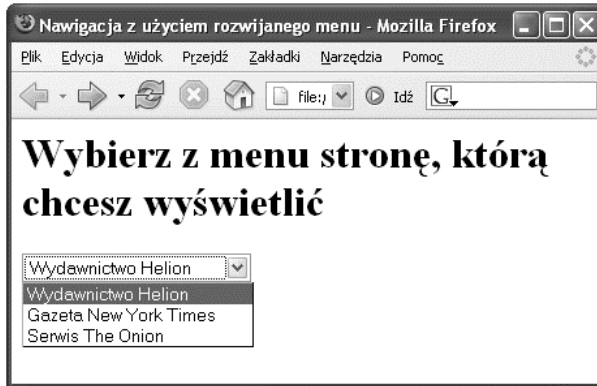
Elementy `window.document.the_form.email` umieszczone wewnątrz uchwytu zdarzenia `onChange` identyfikują pole tekstowe, którego część stanowi wspomniany uchwyt. Pole tekstowe przesyła zapisaną w nim wartość do funkcji `checkEmail()`, w związku z czym zdarzenie `onChange` można również zapisać tak:

```
onChange = "checkEmail(this.value);">
```

W tym przypadku słowo `this` zastępuje zapis `window.document.the_form.email`, ponieważ jest ono umieszczone w znaczniku pola tekstowego.

Rozwijane menu jako narzędzia do nawigacji

Jesteście już gotowi, aby opracować własne narzędzie nawigacyjne oparte na rozwijanym menu, podobne do umieszczonego na stronie organizacji Lekarze bez granic (patrz rysunek 7.2). Przykładowe narzędzie tego typu przedstawione zostało na rysunku 7.13. Poniżej (listing 7.14) zamieszczony jest odpowiedni skrypt.

Rysunek 7.13. Proste narzędzie nawigacyjne

Listing 7.14. Rozwijane menu jako narzędzie do nawigacji

```
<html>
<head>
<title>Nawigacja z użyciem rozwijanego menu</title>
<script type = "text/javascript">
<!-- ukrywamy kod przed starszymi przeglądarkami
function visitSite(the_site)
{
    window.location = the_site;
}
// od tego miejsca kod będzie z powrotem widoczny -->
</script>
</head>
<body>
<h1>Wybierz z menu stronę, którą chcesz wyświetlić</h1>
<form name = "the_form">
❶ <select name = "the_select" onChange =
    "visitSite(this.value);">
<option value = "http://helion.pl/">Wydawnictwo Helion</option>
<option value = "http://www.nytimes.com/">Gazeta New York Times</option>
<option value = "http://www.theonion.com/">Serwis The Onion</option>
</select>
</body>
</html>
```

Większa część widocznego powyżej (listing 7.14) skryptu powinna być dla Was zrozumiała. Jedyny bardziej skomplikowany zapis to definicja zdarzenia `onChange` w wierszu ❶ (należy pamiętać, że znaczniki `<select>` obsługują ten typ uchwytu). Kiedy następuje zdarzenie `onChange`, skrypt wywołuje funkcję `visitSite()` i przekazuje jej jako argument wartość `this.value`.

Ostatnie udoskonalenia

Czasami chcemy jedynie sprawdzić, czy zaznaczony został dany przełącznik. Jak już wiecie, efekt ten osiągnąć można za pomocą poniższej instrukcji:

```
if (window.document.radio_button_form.age[0].checked == true)
{
    alert("Zaznaczony jest pierwszy z przełączników!");
}
```

Jest ona nieco rozwlekła. Można ją jednak skrócić, dodając atrybut `id` do elementów formularza. Przykładowo:

```
<input type = "radio" name = "age" id = "age1" value = "puppy">od 0 do 1 <br>
<input type = "radio" name = "age" id = "age2" value = "young">od 1 do 3 <br>
<input type = "radio" name = "age" id = "age3" value = "middle">od 3 do 7<br>
```

Wartość tego atrybutu może być dowolna — nie wolno jedynie zdefiniować dwóch (lub więcej) takich samych `id`. Po przypisaniu każdemu z elementów formularza osobnego `id` możemy zastosować te atrybuty jako parametry metody `getElementById()`:

```
var myElement = window.document.getElementById("age1");
if (myElement.checked == true) {
    alert("Zaznaczony jest pierwszy przełącznik!");
}
```

lub skorzystać z bardziej zwięzłego zapisu:

```
if (document.getElementById("age1").checked == true) {
    alert("Zaznaczony jest pierwszy przełącznik!");
}
```

Atrybut `id` umieścić można w dowolnym elemencie HTML, nie tylko w formularzu. Jeśli znacznik `<image>` zawiera ten atrybut, możemy tworzyć do niego odwołania za pomocą tej samej metody `getElementById()`. Niektórzy wolą stosować to rozwiązanie zamiast identyfikowania elementów według ich nazw — i mają po temu dobre powody. Po pierwsze korzystając ze wspomnianej metody, można uzyskać dostęp do elementu formularza nawet wtedy, gdy nie wiemy, w którym formularzu został on umieszczony. Jest to bardzo przydatne w przypadku stron zawierających wiele formularzy. Po drugie metoda ta stanowi jedyny sposób na uzyskanie dostępu do określonych elementów HTML. Tematem tym zajmiemy się w rozdziale 13., podczas omawiania dynamicznego języka HTML.

Osobiście wolę jednak tworzyć odwołania do elementów przy użyciu ich nazw — ze względu na częstą konieczność integrowania skryptów JavaScript ze skryptami CGI (patrz rozdział 11.). Strony internetowe często przesyłają zawartość formularzy do programów działających po stronie serwera, które wykonują operacje takie, jak umieszczanie danych w bazie lub wysyłanie wiadomości do użytkowników z użyciem poczty elektronicznej. Programy te korzystają z nazw elementów, a nie ich atrybutów `id`. Aby więc uzyskać pełną funkcjonalność tworzonych formularzy, należy posługiwać się nazwami poszczególnych elementów. Jest to bardziej praktyczne rozwiązanie — zwłaszcza że opracowując formularz, i tak nadajemy jego elementom wybrane nazwy.

Analizując skrypty wykorzystywane w sieci, zauważycie, że ich autorzy często umieszczają w znacznikach zarówno atrybut `name`, jak i `id`. Oba są poprawne, a decyzja, który z nich najlepiej wykorzystać, zależy od konkretnej sytuacji i Waszych preferencji.

Sposób, w jaki działają narzędzia nawigacyjne na stronie organizacji Lekarze bez Granic

Rozwijane menu na stronie organizacji Lekarze bez granic opiera się na kodzie podobnym do zaprezentowanego w listingu 7.14. Poniżej podaję skróconą wersję skryptu zastosowanego na wspomnianej stronie (listing 7.15).

Listing 7.15. Kod rozwijanego menu na stronie organizacji Lekarze bez granic

```
<script type = "text/javascript">
<!-- ukrywamy kod przed starszymi przeglądarkami
function gotosite(site) {
❶ if (site != "") {
    self.location = site; }
}
// od tego miejsca kod będzie z powrotem widoczny -->
</script>
<SELECT class = textbox onchange= javascript:gotosite(this.value); name =
select>
<OPTION selected>Select Country/OPTION>
<OPTION value=/news/afghanistan.cfm>Afghanistan</OPTION>
<OPTION value=/news/algeria.cfm>Algeria</OPTION>
<OPTION value=/news/angola.cfm>Angola</OPTION>
</SELECT>
```

Jedyną różnicą między powyższym kodem a skrypcem nawigacyjnym przedstawionym w listingu 7.14 jest wyrażenie `if` umieszczone w wierszu ❶. Ten dodatkowy test jest konieczny, ponieważ pierwszy element na liście nie zawiera żadnej wartości — to tylko nagłówek. Jeśli użytkownik zaznaczy tę opcję, właściwość `value` przybierze wartość `""`. Instrukcja w wierszu ❶ listingu 7.15 sprawdza więc, czy osoba odwiedzająca stronę nie wybrała przypadkiem pierwszej pozycji na liście (nagłówek). Jeśli tak, funkcja nie wyświetla nowej strony.

Podsumowanie

W tym rozdziale poznaliście wiele nowych technik i elementów JavaScript i HTML. Jeśli nie do końca rozumiecie któreś z wymienionych poniżej zagadnień, przeanalizujcie jeszcze raz stosowny fragment książki. Powinniście już wiedzieć, jak:

- tworzyć formularze HTML;
- odczytywać informacje wprowadzone do formularza;
- wprowadzać wybrane przez siebie dane do formularzy;
- aktywować funkcje przy użyciu elementów formularzy;
- wykorzystywać słowo `this` do skracania nazw metod i obiektów;
- uzyskiwać dostęp do elementów HTML, korzystając z atrybutu `id` i metody `getElementById()`.

Większość formularzy składa się z wielu różnych elementów. W dodatku C omówione zostały zdarzenia, które można aktywować z użyciem poszczególnych elementów formularzy, jak również informacje, które można z nich pobrać za pomocą skryptów JavaScript.

Zadanie

Proszę stworzyć zegar wyświetlający aktualną godzinę według czasu obowiązującego w San Francisco, Nowym Yorku, Londynie oraz Tokio. Na stronie należy umieścić pole tekstowe, w którym wyświetlana będzie godzina, przycisk aktualizujący zegar oraz przełączniki odpowiadające poszczególnym strefom czasowym. Po kliknięciu wybranego przełącznika w polu tekstowym powinna się pojawić bieżąca godzina w danym mieście. Kliknięcie przycisku *Aktualizuj* powodować ma zaktualizowanie godziny w oparciu o określoną za pomocą przełączników strefę czasową. Ostateczny rezultat przedstawiony jest na rysunku 7.14.

Rysunek 7.14. Godzina w różnych strefach czasowych

Przydatne okazały się tutaj informacje na temat pozyskiwania danych dotyczących bieżącego czasu. W rozdziale 2. poznaliście polecenia pozwalające na określenie aktualnej godziny:

```
var now = new Date();  
var the_hour = now.getHours();
```

Z obiektem `Date` powiązanych jest kilka metod przydatnych podczas obsługi różnych stref czasowych. Tutaj wykorzystać należy metody `getUTCHours()`, `getUTCMinutes()`, oraz `getUTCSeconds()`. Zwracają one jako wynik godzinę, minuty oraz sekundy bieżącego czasu według standardu UTC (ang. *Coordinated Universal Time* — uniwersalny czas koordynowany), którym zastąpiono obowiązujący wcześniej czas GMT (ang. *Greenwich Mean Time* — czas średni Greenwich).

W Londynie obowiązuje czas odpowiadający godzinie określonej przez UTC. Dla Nowego Yorku należy cofnąć zegar o pięć godzin, a dla San Francisco — o 8 godzin. Tokio wyprzedza czas UTC o 9 godzin.

Jak zwykle, odpowiedź znajdziecie w dodatku A, poświęćcie jednak temu zadaniu nieco czasu i wysiłku, zanim zajrzycie do gotowego rozwiązania — w ten sposób o wiele więcej się nauczycie. Nie jest to proste ćwiczenie — jego prawidłowe wykonanie może Wam zająć ponad godzinę.